

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

91(439Bp)09

Hely

Idő

"1971"

Személy

Helyszám

Szerző:

Kósa Csaba

Cím:

Pest-Budagy merel-
menei

Forrás:

Eszaki Hírlap

(Hely)

(Idő)

1971. IV. 3

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

PEST-BUDA SZERELMESEI

Sárvárról jött a tanár úr

Ismerős nevek • Mesélnek a régi utcák

A Povázsai utcai cím ajándékba érkezett. Egy tanár úr küldte Újpestről, néhány sor kíséretében. „Engedje meg, hogy felhívjam a figyelmét Bokor László középiskolai tanárra, akinél jobban, azt hiszem, senki sem ismeri ennek a csaknem 150 éves, Nagy-Budapest megalakulásáig önálló városi életet élő, gazdag és sokrétű múlttal rendelkező kerületnek az életét.”

Az első meglepetést az első kérdés követti. A tanár úr — aki szabad délelőttjén fogad, üveges szekrényéből lassan már kibukó könyvei között — nem újpesti születésű, de még csak nem is fővárosi. A zse-be mélyülő s-ek, az é felé hajló e-k — a szülőföld makacs, húséges jegyei — a vasi dombokra emlékeztetnek. A tanár úr Sárváron nevelkedett: 45 után került Pestre. Mindössze tíz esztendeje újpesti lakos, s tulajdonképpen véletlenül. A felesége, aki mérnök itt, a Povázsai György utcában kapott szolgálati lakást.

— Újpestről — mondja őszintén — édeskeveset tudtam. Jóformán semmit. Elkezdett egy kemény munkát: második szülőföldet találni. S ez más, mint a felszínes barátkozás: 150 év messziségéből kellett elindulnia, hogy napjainkhoz érkezzenek.

Az egymás elől bujcskázó utcákat belengő hangulat indította meg, vagy az irattárok tényanyaga tette beszédessé a derék-magasságig ereszkedett ablakokat, s a sűrűn egymáshoz tapasztott házakat?

Néhány lelkes újpestivel 180 kötetet kitevő anyakönyvi kivonatot néz-

tek át. „Időnként fel-felbukkan egy név. Kinyitom az osztálynaplót, s hirtelen ismerősre találok. Egy kicsit gondolkodom, s máris tudom: a múlt század közepe táján egy ilyen nevet viselő polgár nem tudott adót fizetni, vagy ő déd-, vagy ükunokája ülhet ott a padban.”

Százhusz időszi újságot lapoztak végig. „Ki emlékezik manapság már efféle lapokra, mint az Újpesti Ellenőr, az Újpesti Eszperantó, az Aranykálász, az Újpesti Figyelő és az Újpesti Élet? S mégis, mennyi tény, adat, történet, ami máshonnan élő nem ásható.”

Végigböngésztek a gödöllői szolgabírósgazdát. „Újpest egykori gazdái között Gödöllő is szerepel. Ahhoz, hogy Újpestet megismerjük, ide is el kellett menni.” Néha a legváratlanabb helyzetben található a legértékesebb lelet.

— Mi mindent nem is sejtettem! — mondja a tanár úr.

Az utcák, ahol régen felüdült keresve sétálgatt, most gazdagon öntik a történeteket a múltból. Kevés a vidám, sok a szomorú.

Ha a Fő utcában akad dolga, és a 12-es számú ház elé érkezik, tudja: 1872-ben ebben az egyetlen földszintes épületben 28-an haltak meg. Főleg 10 év alatti gyermekek. „A zsúfoltság, a nedves lakás elmaradhatatlan társa volt a tüdővész.” Kinn, a Dunaparton Jókai Mór parlamenti interpellációja jut eszébe: a regényíró a koletrát terjesztő szennyves viz megtisztítását követelte,

A Deák utcában egy fékezhetetlen legény dühögött egykor — a róla szerzett balladára két éve bukkant. „Pánczél Gábor, Pánczél Gábor / Kocsislegény a javából / Mért is e világra lettél, / Sokak bújára. születél.” Aztán ugyancsak ebből az utcából egy tisztos kocsmáros, aki éjszakánként álarcot öltött, tolvajkulcsot fogott, s fosztogatta a többi kocsmarost. S mintha az öreg puskműves is ott üldöglene még a Tavasz meg a Nyár utca sarkán, a kicsi házban, s verné az ezüsthatosokat, amelyek olyan kiváló hamisítványok voltak, hogy a nyomozók külföldi készítőkre gyanakodtak.

Valahol az efféle történetek ismeretével, tudásával lett újpesti Sárvár születő.

S ha már újpesti lett: a gondjai is azok.

— Mi lesz a Szunyogsgizettel? — kérdi. — Mióta kihaszíratlan, pedig ezer meg ezer újpestinek adhatna hétféle örömet.

Két jó hír:

— Kiépítik Újpest városközpontját, s örömmel értesültünk arról is, hogy végre meglesz a régóta áhított uszodánk.

A tanár úr — miközben Jókai-regényt rendez sajtó alá, és József Attila bécsi tartózkodásáról ír tanulmányt — az újpesti Helytörténeti Múzeum ügyét hajtja.

— Nagy bontási munkák kezdődnek — mondja —, Újpest újjászületik. Amíg menthető, hozzuk le a padlásokról a régi munkairatokat, céh-papírokat, mesterleveleket. Tiszteletből is, önmagunk megbecsüléséből is.

Kósa Csaba